

CRÒNIQUES DE LA VERITAT OCULTA

El mes de novembre, hem pogut gaudir d'una de les obres més immortals de Pere Calders: el conjunt de contes que formen les "Cròniques de la veritat oculta". Pere Calders ha tingut un pes important en la literatura catalana, tot i que no sé si prou valorada per la manca de reconeixement que sovint s'adhereix al gènere contista que és on realment va destacar. Al meu parer, Calders fa evolucionar enormement la literatura catalana perquè la fa entrar en camps on no havia gosat encara aventurar-se en estar sempre sotmesa a una supervivència més que a una evolució natural. No tenim cap altra exemple més clar de realisme màgic. Calders dignifica el conte i li obre una porta nova. No crea escola però esdevé un referent per a qualsevol autor posterior que vulgui conrear aquest gènere.

Al llarg dels contes, veiem que realisme i fantasia són els elements bàsics que identifiquen l'obra de l'autor. No podem dir que un tingui més importància que l'altre: precisament és la seva combinació el que fa únic l'estil calderià. Són un tot indèstria. Si prenem la fantasia sola, arribem a un absurd que no arribaria a divertir de tan poc sentit que tindria. La realitat, la que descriu i la subjacent a la consciència del lector, és la que dóna sentit al conte.

La reacció realista dels personatges davant dels fets fantàstics que s'interposen a la seva vida, és la que denuncia la manca de capacitat humana per gaudir del miracle de l'existència. Calders és un vitalista que subratlla que l'ésser humà tingui tantes limitacions davant de tanta possibilitat, però no és cruel: entén i acompanya el personatge, no el ridiculitza, i l'humor és l'eina per aconseguir-ho.

A l'obra calderiana, a més, cal tenir en compte la importància de la geografia i la història. La geografia, perquè el fet que Calders passés una bona part de la seva vida a l'exili li va fer conèixer unes altres latituds que necessàriament el van influir. La seva estada a Mèxic, el va fer entrar en contacte amb un tipus de literatura on la màgia i la realitat conviuen d'una forma més natural que en la tradició peninsular. Altres autors podien prescindir-ne però en ell van fer créixer una tendència que ja apuntava en la seva obra anterior a l'exili. La història, d'altra banda, clarament hi té un pes: de fet, la seva obra és un retaule costumista d'un període concret de la nostra trajectòria, reflectint tant els que es van quedar sota la dictadura de Franco com els que van exiliar-se. Hi ha una clara denúncia del que s'esdevingué en la dictadura (aplicable a qualsevol altre règim repressiu), i també de l'experiència de l'exili, com una realitat a la qual costa d'acostumar-s'hi.

A la xerrada que vam fer en el Llibrefòrum, cadascú va triar el conte que més li havia agradat i no va pas haver-hi unanimitat, cosa que assenyalava l'enorme riquesa dels contes que havíem llegit i la gran qualitat que els agermana. És bo quan un no destaca més que un altre. Si vam coincidir en el format: massa contes dins un sol llibre per llegir de seguit. El conte és una peça que vol exclusivitat i, com la poesia, vol dosificació. Cosa que la temporització de la nostra activitat no ens deixa fer. Per tant, ja sabeu, cal tenir Calders a casa i oblidar-se durant una petita estona del món amb un conte, un de tant en tant... malauradament la crítica que fa a l'ésser humà continua tan vigent com quan ho va escriure... i en l'època actual dubtaríem si l'absurd de Calders és tan absurd...

I com que escriure els articles té aquest privilegi, jo us transcribo un fragment d'un dels meus preferits, el de l'Espol que tanta por tenia de perdre la vida que ens narra "El desert":

"Lentament, la salut se li enfilava per l'arbre dels nervis amb l'intent de fugir-li per la boca, quan es produí a temps la rebel·lió de l'Espol: en el moment del traspàs, aferrà alguna cosa amb la mà i va tancar el puny amb força, empresonant la vida. El dolor del costat cessà i la respiració esdevingué normal; amb un gest d'alleujament, l'Espol va passar-se la mà esquerra pel front, perquè la dreta ja la tenia amatent a una nova missió. La prudència aconsellava no especular amb possibilitats massa diverses. Estava segur, des del primer instant, que una sola cosa valia la pena: no obrir el puny per res. En el palmell s'agitava lleument, com un peix petit o una bona de mercuri, la vida de l'Espol."

Doncs ja ho sabeu: una mica de Calders per riure i reflexionar sobre la condició humana. Bona lectura!

Muntsa Farré